

COMISIWN ELUSENNAU
AR GYFER CYMRU A LLOEGR

Cwmnïau Elusennol: Erthyglau Cymdeithasu Enghreifftiol

Memorandwm Enghreifftiol ac Erthyglau Cymdeithasu Enghreifftiol ar gyfer Cwmni Elusennol

Mae'n bosibl y bydd angen i elusen fod ar ffurf cwmni os oes perygl y gallai fod ganddi rwymedigaethau ariannol mawr oherwydd, er enghraifft, disgwylir iddi:

- reoli asedau sylweddol; neu
- gyflogi staff; a/neu
- gyflawni dibenion elusennol sy'n cynnwys risgiau masnachol.

Canllawiau i'w hystyried cyn dechrau

Efallai y byddai'n ddefnyddiol i ddechrau drwy ddarllen y canllawiau canlynol ar ein gwefan:

- Yr wybodaeth gynhwysfawr o dan *Dechrau elusen*
- Cofrestru fel Elusen (CC21). Bydd y rhestr wirio o gwestiynau yn eich helpu i benderfynu ar y ffordd orau i sefydlu'r elusen. Mae Atodiad A yn crynhoi natur cyfrifoldebau'r rhai sy'n rhedeg yr elusen, fel ymddiriedolwyr elusen ac fel cyfarwyddwyr cwmni (yn y ddogfen hon defnyddiwn y term 'cyfarwyddwyr').
- Dewis a Pharatoi Dogfen Lywodraethol (CC22). Mae'n rhoi cyngor ymarferol ar sut i gwblhau dogfen lywodraethol yr elusen a'r darpariaethau gwahanol y gall fod eu hangen.
- Ein canllaw Yr Ymddiriedolwr Hanfodol - Yr hyn y mae angen i chi wybod (CC3), sy'n nodi'r pethau sylfaenol y dylai pob ymddiriedolwr eu gwybod.

Y camau nesaf

1. Cwblhau'r erthyglau cymdeithasu

Pan fyddwch wedi penderfynu gwneud cais i gofrestru fel cwmni elusennol, darllenwch yr erthyglau cymdeithasu a'r canllawiau cysylltiedig yn ofalus.

Mae rhai erthyglau yn cynnwys llefydd gwag y bydd rhaid i chi eu llenwi.

Mae'n bwriadu bod yn ddigon hyblyg i ddelio â'r rhan fwyaf o achosion. Os hoffech chi gynnwys darpariaethau arbennig neu gymhleth sydd heb eu cynnwys ynddo, dylech chi ystyried gofyn i gyfreithiwr am gymorth. Gwnewch unrhyw newidiadau yn glir gan esbonio pam bod angen eu gwneud. Bydd hyn yn ein helpu ni i ystyried eich cais mor gyflym â phosibl. Ni allwn warantu y byddwn yn derbyn pob sefydliad sy'n defnyddio'r erthyglau cymdeithasu enghreifftiol fel un elusennol. Mae'n rhaid i ni ystyried pob cais ar wahân.

Pan fyddwch wedi cwblhau'r ddogfen hon gwnewch yn siŵr eich bod chi wedi llenwi pob un o'r bylchau a dileu unrhyw erthyglau nad ydynt yn briodol.

2. Gwneud cais i gofrestru fel cwmni

Bydd rhaid i chi wneud cais i Dŷ'r Cwmnïau i gorffori eich sefydliad. Bydd Tŷ'r Cwmnïau yn anfon tystysgrif gorffori atoch. Am fanylion ewch i wefan Tŷ'r Cwmnïau.

3. Gwneud cais i gofrestru fel elusen

I gofrestru elusen newydd, gwnewch gais ar-lein. (Mae'r deunyddiau gwneud cais ar-lein yn cynnwys Gwneud cais i gofrestru - canllawiau.)

Atodwch y dogfennau canlynol i'ch cais.

- memorandwm cymdeithasu wedi'i lofnodi;
- yr erthyglau cymdeithasu;
- Datganiad yr Ymddiriedolwyr wedi'i lofnodi;
- copi o'ch tystysgrif corffori (wedi'i gyhoeddi gan Dŷ'r Cwmnïau).

Os na allwch atodi'r dogfennau hyn i'ch cais ewch ymlaen i wneud cais ar-lein a byddwn yn anfon cyfarwyddiadau atoch drwy'r e-bost sy'n dangos sut i'w hanfon atom. (Peidiwch ag anfon eich tystysgrif gorffori wreiddiol atom.)

Os na allwch wneud cais ar-lein, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r ddolen o hafan ein gwefan.

4. Faint fydd hi'n cymryd?

Fel rheol gallwn wneud penderfyniad o fewn 15 diwrnod gwaith os yw'n sefydliad:

- sy'n defnyddio ein geiriau enghreifftiol ar gyfer ei amcanion (fel y cânt eu nodi yn Amcanion elusennol enghreifftiol ar ein gwefan);
- dangos bod neu y bydd ei weithgareddau yn cyd-fynd â'r amcanion;
- dangos bod unrhyw fudd preifat yn atodol ac wedi'i reoli'n briodol; ac
- yn defnyddio ein dogfen lywodraethol enghreifftiol.

Bydd angen ystyried ceisiadau eraill yn fwy gofalus ac felly bydd yn cymryd yn hwy (yn enwedig os yw'r dibenion yn newydd a/neu ar ffiniau'r hyn sy'n elusennol).

Sylwch os ydych am gynnwys unrhyw ddarpariaethau arbennig neu gymhleth sydd heb eu cynnwys yn yr erthyglau cymdeithasu enghreifftiol, dylech ystyried gofyn i gyfreithiwr am gymorth. Mae'n bosibl y bydd angen mwy o amser arnom i ystyried unrhyw newidiadau arbenigol o'r fath. Mae'n bwysig egluro pa newidiadau rydych yn eu gwneud.

Ni all y Comisiwn warantu y caiff sefydliad arfaethedig sy'n defnyddio dogfen lywodraethol enghreifftiol ei dderbyn fel sefydliad elusennol. Rhaid ystyried pob achos ar wahân.

